

Öğretim Üyelerinin Kalite ve Akreditasyon Sürecine İlişkin Algılarının Metafor Analizi Aracılığıyla İncelenmesi

A Metaphorical Analysis of the Academic Staff's Perceptions of Quality and Accreditation Processes

Cemil Öztürk¹ , Zeliha Traş² , Çağlar Acar³ , Şafak Oğuz¹ , Hikmet Beyza Yakıcı⁴

¹ Marmara Üniversitesi, EPDAD - Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği, İstanbul, Türkiye

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Konya, Türkiye

³ EPDAD - Öğretmenlik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği, İstanbul, Türkiye

⁴ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Konya, Türkiye

Özet

Bu çalışmada, öğretim üyelerinin kalite ve akreditasyon süreçlerine ilişkin deneyimleri sonucunda oluşan metaforik algıların incelenmesi amaçlanmaktadır. Verilerin toplanmasında öğretim elemanlarının kişisel bilgilerini belirlemek için kapalı uçlu sorulardan ve metaforik algılarını belirlemek için açık uçlu sorudan oluşan bir form kullanılmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Verilerin analizi betimsel içerik analizi ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu 30'u (%62,5) kadın 18'i (%37,5) erkek olmak üzere toplam 48 öğretim üyesinden oluşmaktadır. Çalışma grubunun yaş aralığı 21-62 şeklindedir ve yaş ortalaması 46,24 olarak hesaplanmıştır ($\bar{x}=46,24$; $ss=11,98$). Araştırmada 5 kategori altında toplam 48 metafor üretilmiştir. Oluşturulan metafora ilişkin kategoriler "Süreç", "Kalite", "Denetim/Değerlendirme", "Denge" ve "İmaj Değiştirme" olarak ifade edilmektedir. Süreç kategorisinde 15 metafor üretilmiştir ve bu kategoride en fazla tekrar eden metafor "yenilenme" metaforudur. Bu kategoride üretilen metaforlar akreditasyon kavramının belirli bir zaman içerisinde gelişen ve ilerleyen bir kavram olduğunun belirtisi olarak görülmektedir. Kalite kategorisinde 14 metafor üretilmiştir ve akreditasyon kavramının bir kalite göstergesi olduğunu ortaya koyulduğu metaforlar olduğu görülmektedir. Kalite kategorisinde en çok üretilen metaforlardan biri "Garanti Belgesi" metaforudur. Denetim/Değerlendirme kategorisinde 11 metafor üretilmiştir ve katılımcılar, akreditasyon kavramını bir değerlendirme/denetim olarak ifade etmişlerdir. Bu kategoride en çok üretilen metaforlar "müfettiş" ve "ayna" metaforudur. Denge kategorisinde 4 metafor üretilmiştir ve katılımcılar, akreditasyon kavramını denge olarak gördüklerini belirten metaforlar üretmişlerdir. İmaj Değiştirme kategorisinde 4 metafor üretilmiştir ve akreditasyon kavramının iyi ve güçlü yönlerini gösterme anlamında "Demokrasi" metaforu; iyileşmeye açık yönlerin kapatılması, saklanması sadece iyi yönlerin gösterilmesi anlamında "Makyaj ve Maske" metaforu; olumsuz şeyleri duymamak sadece istediğini dinlemek anlamında da "Kulaklık" metaforu kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda akreditasyon kavramına ve akreditasyonun temel amacına yönelik üretilen metaforlar bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde öğretim üyelerinde akreditasyon ile ilgili olumlu bir algının oluştuğu görülmüştür.

Abstract

The purpose of this study is to examine the experiences of research associates concerning quality and accreditation processes and the metaphoric perceptions they had developed as a result of these experiences. For data collection, a form was used that included closed-ended questions to gather faculty members' personal information and open-ended questions to explore their metaphorical perceptions. The study employed a phenomenological design, which is one of the qualitative research methods. Descriptive content analysis was carried out. The study group consisted of 48 academic staff members in total, including 30 females (62.5%) and 18 males (37.5%). Age range of the study group was 21-62 years and their mean age was found to be 46.24 years ($\bar{x}=46.24$, $sd=11.98$). A total of 48 metaphors were created under five categories. The categories were "Process", "Quality", "Inspection/Evaluation", "Balance" and "Changing Image". In the process category, 15 metaphors were created. The most frequent metaphor was the "renewal" metaphor. The metaphors in this category indicate that the concept of accreditation evolves and develops over a specific period of time. In the quality category, 14 metaphors were created. Through the metaphors they created, the participants expressed that accreditation represents an indicator of quality. One of the most frequently used metaphors in this category was "Warranty Deed." In the Inspection/Evaluation category, 11 metaphors were generated, with participants associating accreditation with processes of inspection and evaluation. The most commonly created metaphors in this category were "mirror" and "inspector." In the Balance category, four metaphors were produced. Participants associated accreditation with the idea of maintaining balance and created metaphors aligned with this perception. In the Changing Image category, four metaphors were also created. The "democracy" metaphor was used to emphasize the positive and strong aspects of accreditation. Conversely, the "make-up" metaphor represented efforts to mask flaws and highlight only the favorable sides of accreditation. Similarly, the "earphone" metaphor symbolized a selective hearing—ignoring criticism while focusing only on what one wants to hear. Overall, a holistic analysis of the participants' metaphors reveals a generally positive perception of accreditation.

Anahtar Kelimeler: Metafor Analizi, İçerik Analizi, Kalite, Akreditasyon, Öğretim Üyeleri

Keywords: Metaphor Analysis, Content Analysis, Quality, Accreditation, Research Associates

İletişim / Correspondence:

Prof. Dr. Zeliha Traş
Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Anabilim Dalı
e-posta: ztras@erbakan.edu.tr

Yükseköğretim Dergisi / TÜBA Higher Education Research/Review (TÜBA-HER), 15(1), 1-14. © 2025 TÜBA
Geliş tarihi / Received: Ekim / October 30, 2023; Kabul tarihi / Accepted: Nisan / April 22, 2024

Bu makalenin atfı künyesi / How to cite this article: Öztürk, C., Traş, Z., Acar, C., Oğuz, S. & Yakıcı, H. B. (2025). Öğretim Üyelerinin Kalite ve Akreditasyon Sürecine İlişkin Algılarının Metafor Analizi Aracılığıyla İncelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 15(1), 1-14. <https://doi.org/10.53478/yuksekogretim.1383181>

Bu çalışma 18-20 Mayıs 2023 tarihleri arasında Yıldız Teknik Üniversitesi'nde düzenlenen IX. Uluslararası TURKCESS Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur ve kongre özet kitabında özet bildiri olarak yayınlanmıştır.

ORCID: C. Öztürk: 0000-0002-2433-350X; Z. Traş: 0000-0003-2670-0868; Ç. Acar: 0000-0002-9479-8011; Ş. Oğuz: 0000-0003-0662-0502; H. B. Yakıcı: 0000-0001-6940-1185

Yükseköğretimde faaliyetlerin genişlemesiyle birlikte üniversitelerin misyon, vizyon ve kalite süreçlerinde öğrencilerin 21. Yüzyıl becerilerine uygun bir donanımına sahip olarak mezun olması ve bu becerileri küresel anlamda kullanabilmesi önemli bir amaç haline gelmiştir. Bu amaç, genelde kurum akreditasyonu, özeldir ise program akreditasyonunun önemini artırmaktadır (Öztürk & Kafadar, 2021). Akreditasyon; bir yükseköğretim kurumunun ya da yükseköğretim kurumunu tarafından uygulanmakta olan herhangi bir programın, ulusal ve/veya uluslararası düzeyde belirli performans standartlarına sahip olup olmadığını ortaya koymayı amaçlayan bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Akreditasyon, akademik kalitenin iyileştirilmesi, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun aracı olarak ifade edilmektedir (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2005).

Yükseköğretimde akreditasyon; eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak, eğitimi sistematik bir yaklaşımla sürekli geliştirmek, eğitim ve öğretimin kalitesini güvence altına almak ve yükseköğretimde eğitim ve öğretimin kalitesinin belirli standartlara uygun olmasını sağlamak olarak belirtilmektedir (Eğitim Programları ve Öğretim Alanı Akreditasyon ve Değerlendirme Derneği [EPDAD], 2016). Akreditasyon, verilen hizmetin belirli standartlar doğrultusunda verildiği ve hizmetin kalitesinin güvence altına alındığı sertifikalı bir kalite güvence sistemidir (Aktan & Gencel, 2010). Akreditasyon süreci ulusal veya uluslararası yükseköğretim kurumlarında niteliğin ve niceliğin artmasına hizmet ederek kalite güvencesini sağlamayı amaçlamaktadır (Staub, 2019).

Akreditasyon sözcüğü, Fransızca '*accréditation*' sözcüğünden Türkçeye geçmiştir ve denklik anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2023). Bu kavram bir ulusal veya uluslararası ajans tarafından başvuruda bulunan ilgili kurumun iç ve dış değerlendirmesinin yapıldığı bir sistem olarak ifade edilmektedir (Alstete, 2007; Skolnik, 2010). Akredite edilmek için başvuruda bulunan kurumun, değerlendirme süreci tamamlandığında sunduğu ürün veya hizmetlerin asgari standartları karşıladığına karar verilirse akredite edilmekte ve sertifika verilmektedir (Adelman, 1994; EPDAD, 2016).

20. Yüzyılın son çeyreğinde ilk olarak ABD'de mühendislik ve tıp alanlarında uygulanan akreditasyon sistemi daha sonra bir dizi çeşitli girişim ve gelişimlerle çeşitli meslek alanlarında uygulanmıştır. Sonrasında ilk ulusal örgüt olan Ulusal Akreditasyon Komitesi (National Commission on Accrediting) kurulmuş ve akreditasyon kuruluşlarının tanınması için gerekli işlemler tamamlanmıştır (Hernes & Martin, 2005). 1996 yılında sivil oluşum olarak kurulan Yükseköğretim Akreditasyon Konseyi (Council for Higher Education Accreditation - CHEA) ulusal düzeyde bu görevi üstlenmiştir (Council for Higher Education Accreditation [CHEA], 1998).

Avrupa ülkeleri ise Bologna Bildirisi ile bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) ve Avrupa Araştırma Alanı (AAA) oluşturma çalışmalarını şekillendirmiştir (YÖK, 2010). Kalite güvencesi, bir yükseköğretim kurumu veya programın önceden belirlenmiş standartlara göre sürekli olarak değerlendirilmesidir (Vlasceanu ve ark., 2007). Bu güvence sistemi; konu, program ve kurumsal düzeyde değerlendirme ve akreditasyonu veya bunların bir kombinasyonundan meydana gelmektedir. Avrupa kalite güvencesi konusunda iş birliğini artırmak amacıyla 2000 yılında Yükseköğretimde Kalite Güvencesi için Avrupa Ağı (The European Network for Quality Assurance in Higher Education- ENQA) kurulmuştur. Kurulan bu ağ ENQA 2004 yılında birliğe dönüşmüştür (European Association for Quality Assurance in Higher Education [ENQA], 2004).

Yükseköğretim Kurulu (YÖK); akreditasyonu genel olarak yükseköğretim sisteminin özel olarak ise yükseköğretim kurumlarının hem ulusal hem de uluslararası düzeyde kalite, verimlilik, etkililik gibi kalite standartlarına uygunluğunun denetlenerek kuruma ya da programa yönelik güven tesis eden bir sistem olarak tanımlamaktadır. Bu sistem yükseköğretimde kalite, saydamlık ve hesap verebilirliğin göstergesidir (YÖK, 2017). Türkiye'de Avrupa Birliği'ne uyum çerçevesinde yükseköğretimde kalite ve akreditasyon sistemlerinin oluşturulması için YÖK bünyesinde çalışmalar başlatılmıştır (YÖK, 2004; YÖK, 2007). 20 Eylül 2005'te Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği yayımlanmıştır (YÖK, 2007).

YÖK, eğitim fakültesi programlarının akreditasyonuna yönelik Türk Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Modeli oluşturulması kararı almıştır (YÖK, 1999). Türkiye'de öğretmen eğitimi programlarının akreditasyon süreci ve standartlaşması YÖK-Dünya Bankası ortaklığı ile hazırlanan MEGP (Millî Eğitimi Geliştirme Projesi) ile başlamıştır. Program akreditasyonu günümüzde Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından tanınan bağımsız, ulusal akreditasyon kuruluşları tarafından yapılmaktadır (Yükseköğretim Kalite Kurulu [YÖKAK], 2018).

Alanyazın incelendiğinde akreditasyon kavramı ilgili eğitim fakülteleri genelinde öğretim elemanları özelinde çalışmaların var olduğu görülmektedir. Öğretim elemanlarının "akreditasyon" kavramına ilişkin tutum ve görüşleri ele alan nitel çalışmalar mevcuttur (Alpaydın & Topal, 2022; Erkuş & Özdemir, 2010; Fidan ve ark., 2022; Semerci ve ark., 2021). Akreditasyon alanında yapılan ve öğretim elemanlarının görüşlerine başvuru lisansüstü tezlerde de nitel yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir (Buyuran, 2019; Mar, 2022). Nitel yöntemlerin kullanıldığı çalışmalarda ise metafor analizinin olduğu çalışmalara rastlanmamıştır. Metafor, bir kavram, olay veya olgunun bir başka kavram, olay veya olguya benzetilerek ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Oxford ve ark., 1998). Metafor, başka bir ifade ile bir şeyin bir başka şeye benzetilerek anlatılması sanatı olarak belirtilmektedir (Nikitina &

Furuoka, 2008). Metaforlar bir duruma veya olguya ilişkin bireylerin gerçek algılarının ortaya çıkarılmasında etkili bir araç olarak ifade edilmektedir (Ho, 2005). Shuell'e (1990) göre bir resim bin kelimeyi ifade ediyorsa bir metafor bin resmi ifade etmektedir. Çünkü bir resim statik bir imgeyi ifade ederken bir metafor bir olgu ile ilgili zihinsel bir çerçeveyi ifade etmektedir. Shuell (1990), metaforların bireyin hayatındaki önemini, özellikle eğitimcilerin uygulamalarını anlama ve açıklama açısından vurgulamaktadır.

Metafor sadece sözel olarak değil, düşünce ve davranışta da etkili olabilmektedir (Oxford ve ark., 1998). Öğretim üyelerinin akreditasyona ilişkin sahip oldukları metaforik algıları, akreditasyon sürecinde sergileyecekleri davranışları da etkileyebilmektedir. Öğretim üyelerinin akreditasyon ile ilgili zihinlerinde oluşturdukları çerçevenin metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarılması, yükseköğretimde kalite ve akreditasyon süreçlerinin öneminin vurgulanması ve akreditasyon sürecinde öğretim üyelerinin sergileyecekleri davranışların anlaşılması açısından önemlidir. Bu çalışmada, öğretim üyelerinin akreditasyon kavramına ilişkin algılarını belirleyebilmek için metaforik algıların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır ve metafor analizi kullanılması tercih edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, öğretim üyelerinin kalite ve akreditasyon süreçlerine ilişkin deneyimleri sonucunda oluşan metaforik algıların incelenmesidir. Alanyazın incelendiğinde akreditasyon ile ilgili yapılan çalışmalarda metafor analizinin kullanıldığı çalışmalara rastlanmamıştır. Bu araştırma akreditasyon kavramı ile ilgili kısıtlı sayıdaki araştırma arasında yer aldığı için özgün bir nitelik taşımaktadır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili detaylı bilgilere yer verilmektedir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim-fenomenoloji deseni kullanılmış ve içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Olgubilimsel desen; katılımcıların belirli bir süreçte ilgili fenomene ilişkin deneyimlerinin keşfedilmesi ve bunların yapılarının açığa çıkartılması, kategorilendirilmesi amacıyla uygun bir araştırma yöntemi olarak ifade edilmektedir (Sert, 2021). İçerik analizi yöntemi, belirli bir konuda ya da alanda birbirinden bağımsız olarak yapılan nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenmesi olarak ifade edilmektedir (Cohen ve ark., 2007). Verilerin toplanmasında öğretim üyelerinin kişisel bilgilerini belirlemek için kapalı uçlu sorulardan ve metaforik algılarını belirlemek için açık uçlu sorudan oluşan bir form kullanılmıştır. Katılımcıların ilgili kavramla ilgili oluşturdukları metaforlar içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Metafor, bireyin ilgili kavramı anlamada ve anlamlandırmada başvuracağı en etkili zihinsel araç olarak belirtilmektedir (Saban ve ark., 2006).

Bu araştırma için Marmara Üniversitesi Etik Komisyonunun onaylamış olduğu 15.06.2023 tarihli ve 06/22 sayılı belge kapsamında onay alınmıştır. Katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formunu doldurmaları istenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde çalışma grubu için ölçüt belirlendikten sonra belirlenen ölçütü karşılayan kişiler ya da durumlar çalışma grubuna dahil edilmektedir (Büyükoztürk, 2018). Bu araştırmanın ölçütü kamu veya vakıf üniversitelerinde öğretim üyesi olarak görev yapma olarak belirlenmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubu Türkiye'deki kamu ve vakıf üniversitelerinde görev yapan 48 öğretim üyesinden oluşmaktadır. Yaş ortalaması 46,24 olarak hesaplanmıştır ($\bar{x}=46,24$, $ss=11,98$). ■ Tablo 1' de araştırma grubuna ilişkin demografik bilgilere yer verilmiştir.

■ Tablo 1.
Çalışma Grubuna Ait Kişisel Bilgiler

Değişken	Kategori	f	%
Cinsiyet	Kadın	30	%62.5
	Erkek	18	%37.5
Görev Yapmakta Olunan Bölüm	Eğitim Bilimleri Bölümü	15	%31
	Temel Eğitim Bölümü	9	%19
	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü	7	%15
	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü	7	%15
	Yabancı Diller Eğitimi Bölümü	4	%8
	Güzel Sanatlar ve Eğitimi Bölümü	3	%6
	Özel Eğitim Bölümü	3	%6
Görev Yapmakta Olunan Programın Akreditasyon Süreci	Başvuru yapılmadı	21	%43.8
	Akredite edilmek için başvuru yapıldı	7	%14.6
	Saha ziyareti yapıldı	3	%6.3
	Akredite edildi	17	%35.4

■ Tablo 1’de elde edilen verilere göre çalışma grubunun 30’u kadın (%62,5) 18’i (%37,5) erkek öğretim üyesinden oluşmaktadır. Öğretim üyelerinin 15’i (%31) Eğitim Bilimleri Bölümü, 9’u (%19) Temel Eğitim Bölümü, 7’si (%15) Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, 7’si (%15) Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, 4’ü (%8) Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, 3’ü (%6) Güzel Sanatlar ve Eğitimi Bölümü ve 3’ü (%6) Özel Eğitim Bölümünde görev yapmaktadır. Öğretim üyelerinin görev yapmakta olduğu bölümlerin 21’i (%43,8) akreditasyon süreci için başvuru yapmamış, 7’si (%14,6) akredite edilmek için başvuru yapmış, 3’ü (%6,3) saha ziyaretinden geçmiş ve 17’si (%35,4) akredite edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri, öğretim üyelerinin kişisel bilgilerini ve metaforik algılarını belirleyebilmek için araştırmacılar tarafından geliştirilen açık ve kapalı uçlu sorudan oluşan bir form kullanılarak elde edilmiştir. Bu araştırma kapsamında öncelikle araştırmacılar tarafından geliştirilen formun öğretim üyeleri ile pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama yapıldıktan sonra açık uçlu formda bulunan cümle üzerinde küçük değişiklikler yapılmış ve uygulamaya geçilmiştir. Sorular kapalı ve açık uçlu sorulardan oluşan form aracılığıyla katılımcılara yüz yüze olacak şekilde yöneltilmiştir. Öğretim üyelerinden *“Akreditasyon kavramını..... ya benzetirim; Çünkü.....”* cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Öğretim üyelerinin tamamladıkları cümledeki ifadeler araştırmanın temel veri kaynağını oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Öğretim üyelerinin kalite ve akreditasyon kavramına ilişkin oluşturdukları metaforların belirlenmesi amacıyla katılımcılara verilen formdan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi yönteminde bir veya birden fazla metnin içindeki sözcükler, kavramlar incelenir, belirlenir ve sayısal veya istatistiksel olarak ifade edilir (Kızıltepe, 2021) Bu yöntemde temel amaç elde edilen verileri açıklayarak kavramlara ulaşmaktır. İçerik analizinde elde edilen veriler kapsamlı bir işlemten geçirilir ve sonrasında veriler tanımlanarak analiz edilir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Metaforların içerik analiziyle değerlendirilmesi ve yorumlanması sürecini oluşturan aşamalar bulunmaktadır. Bu aşamalar sırasıyla; isimlendirme, eleme, tekrar derleme, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması, elde edilen metaforların frekanslarının hesaplanması ve metaforların yorumlanması olarak ifade edilmektedir (Corbin & Strauss, 2007; Saban, 2008). Bu çalışmada elde edilen veriler bu aşamalar kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın geçerliğinin sağlanması için verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacıların sonuçlara nasıl ulaştığını açıklamasının önemli ölçütler

arasında yer aldığı ifade edilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu çalışmada geçerlik ölçütlerinin sağlanabilmesi için veri analizi süreci detaylı bir şekilde açıklanmış ve metafor imgelerinin tümüne bulgular bölümünde yer verilmiştir.

Bu araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için ise; veriler iki ayrı araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Yapılan veri analizi güvenilirliği $[Görüş\ birliği / (Görüş\ birliği + Görüş\ ayrılığı) \times 100]$ formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles & Huberman, 1994). Araştırmada toplam 48 metafor üretilmiştir ve görüş ayrılığı 3 metafor (kulaklık, makyaj ve maske) için belirlenmiştir. Formül kullanılarak yapılan hesaplamada kodlayıcılar arasındaki ortalama güvenilirlik %93.75 olarak elde edilmiştir $[45 / (45 + 3) \times 100 = \%93.75]$. Araştırmada istenilen güvenilirlik düzeyine ulaşılmıştır.

Bulgular

Bu araştırmanın bulgularına göre araştırmaya katılan katılımcılar akreditasyon kavramıyla ilgili 48 metafor üretmişlerdir. Oluşturulan metafora ilişkin kategoriler “Süreç”, “Kalite”, “Denetim/Değerlendirme”, “Denge” ve “İmaj Değiştirme” olarak ifade edilmiştir.

Bu araştırmanın bulgularına göre araştırmaya katılan katılımcılar akreditasyon kavramıyla ilgili 38 farklı metafor üretmişlerdir.

Oluşturulan metafora ilişkin kategoriler “Süreç”, “Kalite”, “Denetim/Değerlendirme”, “Denge” ve “İmaj Değiştirme” olarak ifade edilmiştir. Süreç kategorisinde 15 metafor üretilmiştir. Kalite kategorisinde 14 metafor üretilmiştir. Denetim/Değerlendirme kategorisinde 11 metafor üretilmiştir. Denge kategorisinde 4 metafor üretilmiştir. İmaj Değiştirme kategorisinde 4 metafor üretilmiştir.

Süreç kategorisinde 15 metafor üretilmiştir. Bu kategoride en çok üretilen metafor ise “yenilenme” (%4.2) metaforudur. Yenilenme metaforu akreditasyon sürecinde ilgili programın bütün yönleriyle bir yenilenme sürecine girdiğine ifade etmektedir. Kalite ve akreditasyon kavramlarının yenilenme olarak görülmesi öğretim üyelerinin süreç sonunda ilgili programın niteliğinin artırılması, çağın öğrenim gereksinim ve niteliklerine uygun öğretmen adaylarının yetiştirilmesi gibi birtakım görüşlerinin olduğunu göstermektedir. Bu metafora ilişkin örnekler ■ Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 2

Katılımcıların "Akreditasyon" Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar

Metafor Adı	f	%	Metafor Adı	f	%
1. Ayna	4	%8.3	20. Değerlendirme	1	%2.1
2. Standartlar	4	%8.3	21. Billurlaşma	1	%2.1
3. Garanti Belgesi	2	%4.2	22. Kulaklık	1	%2.1
4. Müfettiş	2	%4.2	23. Çocuk	1	%2.1
5. Avrupa Birliği	2	%4.2	24. Makyaj	1	%2.1
6. Yenilenme	2	%4.2	25. Denetleme	1	%2.1
7. Kusursuz İşleyen Bir Makine	1	%2.1	26. Ağaç	1	%2.1
8. Doçentlik Sınavı	1	%2.1	27. Nitelikli Bir Yaşam	1	%2.1
9. Tarlaya Atılan Tohum	1	%2.1	28. Düzen	1	%2.1
10. Güneş	1	%2.1	29. Bahar	1	%2.1
11. Döngü	1	%2.1	30. Mehter Takımı	1	%2.1
12. Türk Standartları Enstitüsü	1	%2.1	31. Pırlantalı Bilezik	1	%2.1
13. Not Defteri	1	%2.1	32. Kalite Kontrolü	1	%2.1
14. Mikroskop	1	%2.1	33. Check-Up Yaptırmak	1	%2.1
15. Popperci Bakış Açısı	1	%2.1	34. Araba	1	%2.1
16. Senkronizasyon	1	%2.1	35. Anahtar	1	%2.1
17. Tescil İşlemi	1	%2.1	36. İyileştirme Çabası	1	%2.1
18. Verimlilik	1	%2.1	37. Maske	1	%2.1
19. Ekonomi Sınıfında Seyahat Etmek	1	%2.1	38. Demokrasi	1	%2.1

Tablo 3

Katılımcıların "Akreditasyon" Kavramına Yönelik Geliştirdikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	f	%
1. Süreç Kategorisi	15	31.3
2. Kalite Kategorisi	14	29.2
3. Denetim/Değerlendirme Kategorisi	11	22.9
4. Denge Kategorisi	4	8.3
5. İmaj Değiştirme Kategorisi	4	8.3
Toplam	48	100

Tablo 4
Süreç Kategorisinde Yer Alan Metaforlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor	Akreditasyon kavramını...ya benzetirim; Çünkü...	f	%
1. Yenilenme	1. Yenilenmeye benzetirim; Çünkü eksiklerin giderilmesini ifade eder. 2. Yenilenmeye ve gelişmeye benzetirim; Çünkü süreç içerisindeki olumlu değişimleri beraberinde getiren bir yapıdır.	2	% 4.2
2. Bahar	3. Bahara benzetirim; Çünkü bahar gibi eğitimin tüm unsurlarıyla gelişme ve tazelenme sebebidir.	1	%2.1
3. Nitelikli Bir Yaşam	4. Amacına uygun ve nitelikli bir yaşantıya benzetirim; Çünkü düzgün ve özenli yaşamak sürekli izleme, değerlendirme ve iyileştirmeyi gerektirir.	1	%2.1
4. Ağaç	5. Akreditasyon kavramı, bir ağaç imgesine benzetilebilir; Çünkü; dalları ve yaprakları yer yüzünde, kökleri yer altındadır.	1	%2.1
5. Çocuk	6. Sürekli gelişen ve büyüyen bir çocuğa benzetirim; Çünkü sürekli bir iyileşme ve gelişme içerir.	1	%2.1
6. İyileştirme Çabası	7. İyileştirme çabasına benzetirim; Çünkü programın iyi olduğunu ispatlama iyileştirme çabasıdır.	1	%2.1
7. Değerlendirme	8. Program değerlendirme sürecine benzetirim; Çünkü programın hedeflerine ulaşip ulaşmadığı belirlenir.	1	%2.1
8. Popperci Bakış Açısı	9. Akreditasyon kavramını 20. yüzyıl bilim felsefesindeki “bilimsel ilerlemenin yanlışların ayıklanmasıyla sağlandığı” Popperci bakış açısına benzetiyorum.	1	%2.1
9. Not Defteri	10. Akreditasyon kavramını not defterine benzetirim; Çünkü akreditasyon yapılan iş ve işlemleri standartlaştırılmasında sürecin kayıt altında tutulmasını gerektirir.	1	%2.1
10. Döngü	11. Döngüye benzetirim; Çünkü dinamik bir yapısı vardır.	1	%2.1
11. Güneş	12. Güneşe benzetirim; Çünkü hep vardır ama görebilmek için süreç gerekir. Ayrıca etkileri her kesimde farklı hissedilir.	1	%2.1
12. Tarlaya Atılan Tohum	13. Akreditasyon kavramını tarlaya atılan tohuma benzetirim; Çünkü hemen ürün ortaya çıkmayan süreç ve sabır gerektiren aynı zamanda ekosistemi de kontrol etmenizi sağlayan ödevler veren bir süreç, böylece bir sistem dahilinde gelişim fırsatı sunar.	1	%2.1
13. Doçentlik Sınavı	14. Akreditasyon kavramını “doçentlik sınavına” benzetirim; Çünkü öğretim üyeleri nasıl o sürece dek yaptıklarını gözden geçiriyor, sağlam kanıtlar sunarak hazırlanıyor, yeni bir heyecan yaşıyorlar, programlar da benzer süreci yaşıyorlar.	1	%2.1
14. Kusursuz İşleyen Bir Makine	15. Kusursuz işleyen bir makineye benzetirim; Çünkü akreditasyon süreçlerinde hata yapma olanağı neredeyse yoktur, sürekli birbirini denetleyen kontrol eden bir yapısı var.	1	%2.1
Toplam		15	%31.3

Kalite kategorisinde 14 metafor üretilmiştir. Bu kategoride en çok üretilen metafor “Standartlar” (%8.3) metaforudur. Katılımcıların, kalite ve akreditasyon kavramlarına ilişkin ürettikleri standartlar metaforuyla “standartların” önemine dikkat çekmişlerdir. Ayrıca bu metafordan sonra en çok tekrar

edilen “Avrupa Birliği” ve “Garanti Belgesi” metaforları da katılımcıların program akreditasyonu sürecindeki kriter ve ölçütlere dikkat çektiklerinin göstergesidir. Bu metafora ilişkin örnekler Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5

Kalite Kategorisinde Yer Alan Metaforlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor	Akreditasyon kavramını...ya benzetirim; Çünkü...	f	%
1. Standartlar	1. Kalite ve standart belirleme sürecine benzetirim; Çünkü akreditasyon çalışmaları kurumsal işleyişte bir düzen ahenk girişimcilik arayışındadır. 2. Standartlara benzetirim; Çünkü standartlar çerçevesinde ilerliyor. 3. Standartlara benzetirim; Çünkü belli bir kalite standardı doğrultusunda verilen eğitimidir. 4. Standartlara benzetirim; Çünkü kurumlar arası eşitliği sağlamak için standartların belirlenmesi sürecidir.	4	%8.3
2. Avrupa Birliği	5. Avrupa Birliği'ne benzetirim; Çünkü gelişkin ve çağdaşlaşmayı getiren bir sistemi var. 6. Avrupa Birliği standartlarını taşımaya benzetirim; Çünkü akreditasyon belirli kriterleri sağlamaktır.	2	%4.2
3. Garanti Belgesi	7. Garanti belgesine benzetirim; Çünkü eğitim hizmetini sunan tüm paydaşlar tarafından eğitimin niteliğine yönelik standartlar açık bir şekilde ifade edilir, resmi bir kalite kuruluşu tarafından öğrenciler için taahhüt altına alınır. 8. Garanti belgesine benzetirim; Çünkü akreditasyon sayesinde işleyiş açık ve anlaşılır hale gelir.	2	%4.2
4. Anahtar	9. Akreditasyon kavramını anahtara benzetirim; Çünkü akademik kalite için akreditasyon bir anahtar işlevindedir	1	%2.1
5. Kalite Kontrolü	10. Kalite kontrolüne benzetirim; Çünkü kurumun belirli standartlara sahip olup/olmadığı ortaya çıkar.	1	%2.1
6. Pırlanta Bilezik	11. Pırlanta bileziğe benzetirim; Çünkü kalitelidir, kazanılmıştır, dışardan bakan için değerlidir, takmak istediğiniz sürece hoştur.	1	%2.1
7. Tescil İşlemi	12. Tescil işlemine benzetirim; Çünkü ülkemizin güzide birimlerinin başarıları ortaya çıkarılmaktadır.	1	%2.1
8. Türk Standartları Enstitüsü	13. Türk Standartları Enstitüsü'ne benzetirim; Çünkü kalite önemlidir.	1	%2.1
9. Verimlilik	14. Verimliliğe benzetirim; Çünkü akreditasyon kurumun verimini destekleyecek kuralların konması verimin dolayısı ile kalitenin artmasını sağlayacaktır.	1	%2.1
Toplam		14	%29.2

Tablo 6

Denetim/Değerlendirme Kategorisinde Yer Alan Metaforlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor	Akreditasyon kavramını...ya benzetirim; Çünkü...	f	%
1. Ayna	1. Aynaya benzetirim; Çünkü kendinizi görmeyi ve değerlendirmeyi sağlar. 2. Aynaya benzetirim; Çünkü her ikisi de olanı gösteriyor. 3. Aynaya benzetirim; Çünkü var olanı nesnel olarak gösterir. 4. Aynaya benzetirim; Çünkü gerçekleri gösterir.	4	%8.3
2. Müfettiş	5. Müfettişe benzetirim; Çünkü olması ve yapılması gerekenlerin ne kadar düzeyde yapıldığını kontrol ettiği için. 6. Müfettişe benzetirim; Çünkü işlerin belli standartlarda olup olmadığını kontrol eder.	2	%4.2
3. Mikroskop	7. Mikroskopa benzetirim; Çünkü görünmeyenleri görünür kılıyor	1	%2.1
4. Billurlaşma	8. Billurlaşmaya benzetirim; Çünkü kurumda var olan her şey raporlaşırken kristalleşir ve net bir şekil alır.	1	%2.1
5. Check-Up Yaptırmak	9. Hastaneye gidip, check-up yaptırmaya benzetirim; Çünkü kurumun ne derece sağlam olduğunu varsa sorunlarının ne olduğunu ortaya çıkarır.	1	%2.1
6. Araba	10. Arabaya benzetirim; Çünkü araba işlevselliğini bakım kontrolleri ile sürdürür.	1	%2.1
7. Denetleme	11. Denetlemeye benzetirim; Çünkü kurumların eğitimlerinin ve şartlarının kalite düzeyi araştırılmaktadır.	1	%2.1
Toplam		11	%22.9

Tablo 7
Denge Kategorisinde Yer Alan Metaforlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor	Akreditasyon kavramını...ya benzetirim; Çünkü...	f	%
1. Düzen	1. Düzene benzetirim; Çünkü tüm çalışmaların ve uygulamaların düzenlendiği bir sistematik yapı gibidir.	1	%2.1
2. Mehter Takımı	2. Mehter takımına benzetirim; Çünkü takım ilerlerken geriye dönerek kontrol eder, akreditasyon takımını geriye dönmesini sağlar.	1	%2.1
3. Ekonomi Sınıfında Seyahat Etmek	3. Ekonomi sınıfında seyahat etmeye benzetirim; Çünkü herkes aynı şartlardan geçmek zorundadır.	1	%2.1
4. Senkronizasyon	4. Senkronizasyona benzetirim; Çünkü ortak uyuma sahip olmak gereklidir.	1	%2.1
Toplam		4	%8.3

Denetim kategorisinde 11 metafor üretilmiştir. Katılımcılar, akreditasyon kavramını bir değerlendirme/denetim olarak ifade etmişlerdir. Bu kategoride en çok üretilen metaforlar “ayna” (%8.3) ve “müfettiş” (%4.2) metaforudur. Ayna metaforu bize akreditasyon süreci geçiren programların belirli standart alanlarında ortak bir değerlendirmeye tabi tutulmakla birlikte her programın kendi içerisinde alana özgü değerlendirildiğini, programın kendi özelliklerinin şartlarının göz önünde buldurulduğunu ifade etmektedir. Katılımcılara göre müfettiş metaforu objektif bir dış değerlendirmenin göstergesi olabilir. Bu metafora ilişkin örnekler Tablo 6’da gösterilmiştir.

Bu kategoride metaforlar sayıca eşit dağılmaktadır. “Düzen” metaforu akreditasyonun başvuran ve süreçten geçen programın belirli bir nizama, plana göre değerlendirildiğini ifade etmekteyken, “mehter takımı” metaforu da bu değerlendirmenin belirli bir ahenk içerisinde yapıldığını bize göstermektedir. Katılımcıların “Ekonomi Sınıfında Seyahat Etmek” metaforu ise değerlendirme sürecine tabi olan tüm kişilerin eşit bir değerlendirmeye tabi tutulduğunu herkesin aynı süreçten aynı şartlar altında geçtiğini gösterir.

“Senkronizasyon” metaforu da değerlendirme ekibinin ve değerlendirilen programın üyelerinin ilgili süreçte uyum içerisinde olması gerektiğinin bir göstergesidir. Bu metafora ilişkin örnekler Tablo 7’de gösterilmiştir.

İmaj Değiştirme kategorisinde 4 metafor üretilmiştir. Akreditasyon kavramının iyi ve güçlü yönlerini gösterme anlamında “Demokrasi” metaforu kullanılmıştır. Akreditasyon kavramının, iyi ve güçlü yönlerini duymak ancak gelişmeye açık yönlerini duymamazlıktan gelmek anlamında “Kulaklık” metaforu, programın gelişmeye açık yönü yokmuş gibi tavır sergilemek anlamında da “Makyaj” ve “Maske” metaforları kullanılmıştır. Bu metafora ilişkin örnekler Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tartışma

Yükseköğretimde özellikle son yıllarda kalitenin artırılması amacıyla akreditasyon çalışmalarının önemli hale geldiği belirtilmektedir (Aktan & Gencel, 2007; Hildesheim & Sonntag, 2020). Akreditasyon, kaliteli bir yükseköğretim için önemli yararlar sağlayacak bir sistem olarak ifade edilmektedir (Aktan & Gencel, 2010). Dolayısıyla kalite

Tablo 8
İmaj Değiştirme Kategorisinde Yer Alan Metaforlar ve Açıklama Örnekleri

Metafor	Akreditasyon kavramını...ya benzetirim; Çünkü...	f	%
1. Kulaklık	1. Kulaklığa benzetirim; Çünkü farklı ve/veya amaçlı bir ses duymak istediğinizde takarsınız, ses size bir şeyler söyler. Bir şey duymak istemediğinizde takmazsınız, hayat ses duymadan da devam eder. Ses duymak istemek size kalmış.	1	%2.
2. Makyaj	2. Makyaja benzetirim; Çünkü bu süreçte her kurum kendini iyi göstermeye çalışıyor. Üstü kapatılan kusurlar akreditasyon sürecinde değerlendiriciler tarafından tespit edilebiliyor.	1	%2.1
3. Maske	3. Maskeye benzetirim; Çünkü insanlar akreditasyon sürecinde farklı yüzlerini göstermeye çalışıyor.	1	%2.1
4. Demokrasi	4. Demokrasiye benzetirim; Çünkü bir kurumun tüm iç paydaşlarının yönetime katılmasını sağlıyor.	1	%2.1
Toplam		4	%8.3

ve akreditasyon ile ilgili yapılan çalışmalar alanyazına katkı sağlaması açısından önemlidir. Bu çalışmada öğretim üyelerinin kalite ve akreditasyon sürecine ilişkin algıları metafor analizi aracılığıyla incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretim üyelerinin kalite ve akreditasyon sürecine ilişkin metaforik algıları beş kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler süreç, kalite, denetim/değerlendirme, denge ve imaj değiştirme olarak ifade edilmiştir. Metaforlar ilgili kavrama ilişkin algılarımızı yansıtan dilsel, zihinsel araçlar olarak tanımlanmaktadır (Saban, 2009). Bu çalışmada öğretim üyelerinin kalite ve akreditasyon sürecindeki algılarını ortaya çıkarabilmek amacıyla metafor bir araç olarak kullanılmıştır.

Süreç kategorisinde elde edilen metaforlar akreditasyon sürecinde ilgili programın bütün yönleriyle bir yenilenme sürecine girdiğini; kalite kategorisinde elde edilen metaforlar kalite ve akreditasyon sürecinde standartların önemini; denetim/değerlendirme kategorisinde elde edilen metaforlar programların belirli standartlar içerisinde objektif bir şekilde değerlendirildiğini; denge kategorisinde elde edilen metaforlar akreditasyon sürecinin bir ahenk içerisinde belirli bir plana göre uyum içerisinde değerlendirdiğini; imaj değiştirme kategorisinde elde edilen metaforlar programın gelişmeye açık yönlerinin ön plana çıkarıldığını ifade etmektedir. Alanyazın incelendiğinde araştırmanın bulguları ile tutarlı yönde bulguların elde edildiği çalışmaların var olduğu görülmektedir.

Süreç kategorisinde, akreditasyon sürecinde ilgili programın bütün yönleriyle bir yenilenme sürecine girdiği ifade edilmiştir. Kayan ve Adıgüzel (2017) tarafından yapılan çalışmada öğretim elamanlarının nitelikli öğretmen yetiştirebilmek için akreditasyonun gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Günel ve arkadaşları (2020), tarafından yapılan çalışmada katılımcı öğretmen adayları akreditasyon süreçlerini bir yenilenme, iyileştirme süreci olarak belirtmişlerdir. Güney (2017) tarafından yapılan çalışmada akreditasyonun yükseköğretimde gerekli bir yenilenme faaliyeti olduğu ifade edilmiştir. Süreç kategorisinde üretilen metaforlardan biri ağaç metaforudur. Alkin (2004) tarafından yapılan bir çalışmada program değerlendirme süreci ağacın köklerine, dallarına ve yapraklarına benzetilerek metaforik bir şekilde ele alınmıştır. Akreditasyon süreci programın daha kaliteli hale gelebilmesi için bir yenilenme süreci olarak görülmektedir.

Kalite kategorisinde, kalite ve akreditasyon sürecinde standartların önemli bir yere sahip olduğu ifade edilmiştir. Öğretim üyeleri standartların ve kalitenin karşılanmasını önemli olduğunu belirtmişlerdir. Ataman ve Adıgüzel (2020) tarafından akreditasyon sürecini tamamlayan bir kurumun öğretim elemanlarıyla yaptıkları çalışmada öğretim elemanları standartların önemine ve standartları karşılamının zorluğuna dikkat çekmiştir. Alpaydın ve Topal (2022) eğitim fakültelerindeki akreditasyon deneyimlerini inceledikleri çalışmalarında katılımcıların standartları yerine getirmede karşılaştıkları zorluğu vurgulamışlardır.

Tsou (2019) tarafından yapılan çalışmada günümüz toplumlarında yükseköğretim kurumlarının akreditasyon standartlarının karşılanmasında gösterdiği çaba ve özene dikkat çekilmiştir. Kılıçaslan (2020) tarafından yapılan bir çalışmada akreditasyonun program kalitesini tüm paydaşlar için garanti altına alan bir süreç olduğu ifade edilmiştir. Kalite ve akreditasyon sürecinde önemli kavramlardan biri de standartlardır. Öğretim üyelerinin standartların önemine dikkat çekmesi kalite ve akreditasyon sürecinin amacına uygun bir şekilde sürdürülmesi açısından önem arz etmektedir.

Denetim/değerlendirme kategorisinde, katılımcıların süreci bir değerlendirme olarak gördükleri, programların belirli standartlar içerisinde objektif bir şekilde değerlendirildiğini ifade etmişlerdir. Özgüzel (2016) tarafından yapılan Hollanda örneği çalışmasında akreditasyonun ayrıca Yükseköğretim Müfettişliği adı altında bu kurum tarafından atanan müfettişlerce yürütüldüğünü belirtmektedir. Semerci ve arkadaşları (2021), tarafından yapılan çalışmada da öğretim üyelerinin akreditasyonu bir kalite değerlendirme süreci olarak gördüğünü ifade etmektedirler. Akreditasyon tüm paydaşları her yönüyle içine alan yükseköğretimde kalite güvencesi sağlayan bir değerlendirme sürecidir (Özçiçek & Karaca, 2019). Öğretim üyelerinin bu süreci objektif bir değerlendirme süreci olarak görmesi akreditasyon sürecinin amaçlarını benimsediklerini ve sürece bu şekilde profesyonel yaklaşabildiklerini gösterebilmektedir.

Denge kategorisinde, katılımcılar akreditasyon sürecinin belirli bir plana göre uyum içerisinde değerlendirdiğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bir uyuma vurgu yaptıkları açıktır. Fidan ve arkadaşları (2022), tarafından yapılan çalışmada üniversitelerde kalite yönetimi ve akreditasyon süreçlerinde akademisyenlerin bakış açısını anlamaya yönelik yaptıkları çalışmada akademisyenlerin kalite yönetimi süreçlerinin benimsenmesi temasındaki kodlardan biri de düzendir. Ataman ve Adıgüzel (2020) tarafından yapılan çalışmada katılımcılar ilgili sürecin özellikle dokümantasyon kısmında bir düzen içerisinde yürüdüğünü belirtmişlerdir.

İmaj değiştirme kategorisinde, akreditasyonun programın imajını değiştirdiğini güçlü yönlerini ortaya koyduğunu ifade etmişlerdir. Semerci ve arkadaşları (2021), tarafından yapılan bir çalışmada öğretim üyelerinin akreditasyonu, algı, imaj ve kaliteyi olumlu yönde etkileyen bir faktör olarak gördüğü belirtilmiştir. Küçükkaya ve arkadaşları (2021), tarafından yürütülen ve çalışma grubu hemşirelik öğrencilerinden oluşan bir çalışmada, öğrencilerin büyük oranda program akreditasyonunun programın imajına olumlu katkı sağladığını düşündüğü ortaya çıkmıştır. Akreditasyon sürecinde programın güçlü yanlarını ortaya çıkararak gelişmeye açık yanlarını desteklemek önemlidir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar dikkate alındığında ve alanyazın incelendiğinde akreditasyonun, programların eksikliklerinin standartlar yoluyla gözden geçirilebilmesine ve iyileştirilebilmesine imkan sağladığı görülmüştür.

Dolayısıyla program sorumluları akreditasyon standartlarını karşılamak için çaba ve zen gösterebilmektedirler. Böylece program kalitesi garanti altına alınmakta ve kalite kültürü yerleşmektedir. Bu nedenle standartların akreditasyon sürecinin amacına uygun bir şekilde sürdürülmesi için önemlidir. Akreditasyonun amacına ulaşması için standartlar kadar önemli olan bir diğerk unsur da objektif bir değerlendirmedir. Akreditasyon sürecinin bütün unsurları uyum içinde olmalıdır. Sonuç olarak programın güçlü ve gelişmeye açık yönleri akreditasyon sürecinin sonunda objektif bir şekilde ortaya konulmuş olabilecektir.

Sonuç

Bu araştırmanın sonucunda ğretim üyelerinin kalite ve akreditasyon süreçlerine ilişkin deneyimlerinin ve bu deneyimler sonucu oluşturdukları metaforik algılarına ilişkin 48 metafor sonucunda 5 kategori elde edilmiştir. Bu kategoriler süreç, kalite, denetim/değerlendirme, imaj değiştirme ve denge olarak ifade edilmiştir. Bu araştırmanın sonucunda üretilen metaforlar bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirildiğinde ğretim üyelerinin akreditasyon kavramı ile ilgili akreditasyonun temel amacına yönelik metaforların üretildiği ve üretilen metaforlar incelendiğinde ğretim üyelerinin akreditasyon ile ilgili olumlu bir algısının oluştuğu görülmektedir.

Akreditasyonun temel amacının akademik kalitenin iyileştirilmesi, şeffaflık ve hesap verme sorumluluğu olduğu ifade edilmektedir (YK, 2005). Bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan süreç, kalite, denetim/değerlendirme, imaj değiştirme ve denge kategorilerine ait metaforlar değerlendirildiğinde ise ğretim yeleri tarafından akreditasyonun amacının anlaşıldığı ve akreditasyon sürecinin benimsendiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

neriler

1. Yükseköğretimde akreditasyona ilişkin algıları ortaya çıkarmak amacıyla ğretim yeleri dışında, araştırma görevlileri, öğrenciler, uzmanlar, öğretmenler, niversite içerisinde faaliyet gösteren tesisler ve kütüphane alanında görevli kişiler, yöneticiler ve idari personeller gibi farklı paydaşlarla çalışılması önerilmektedir.
2. Yükseköğretimde kalite ve akreditasyon çalışmalarının ulusal ve uluslararası boyutları ele alınabilir.
3. Kalite ve akreditasyona yönelik çeşitli lme araçları geliştirilebilir.
4. Ulusal akreditasyon kuruluşları ve Rektrlkler bünyesinde kurulan kalite ve akreditasyon birimlerinin iş birliği ile akreditasyon ve akreditasyon sürecine ilişkin daha fazla bilgi sahibi olabilmeleri amacıyla ğretim yeleri, öğrenciler, uzmanlar, öğretmenler, tesisler, kütüphane ve donanım alanında görevli kişiler, yöneticiler, idari personellere yönelik kongre, konferans ve paneller dzenlenmesi nerilmektedir.

Extended Abstract

A Metaphorical Analysis of the Academic Staff's Perceptions of Quality and Accreditation Processes

Accreditation is expressed as a means of improving academic quality, transparency and accountability (YÖK, 2005). The accreditation process aims to provide quality assurance by serving to increase quality and quantity in national or international higher education institutions (Staub, 2019). Programme accreditation is currently carried out by independent, national accreditation bodies recognised by the Higher Education Quality Board (YÖKAK) (YÖKAK, 2018).

Literature Review

A review of the literature reveals that there are studies focusing on the concept of accreditation, particularly within faculties of education and among academic staff. Several qualitative studies have explored lecturers' attitudes and opinions regarding accreditation (Alpaydın & Topal, 2022; Erkuş & Özdemir, 2010; Fidan et al., 2022; Semerci et al., 2021). In addition, it is observed that qualitative research methods are frequently employed in postgraduate theses addressing accreditation, especially those that seek the perspectives of teaching staff (Buyuran, 2019; Mar, 2022).

Metaphor is defined as the expression of a concept, event or phenomenon by analogy with another concept, event or phenomenon (Oxford et al., 1998). In other words, metaphor is defined as the art of describing one thing by likening it to another thing (Nikitina & Furuoka, 2008). Metaphors are expressed as an effective tool in revealing the real perceptions of individuals regarding a situation or phenomenon (Ho, 2005). Shuell (1990) emphasises the importance of metaphors in an individual's life, especially in terms of understanding and explaining the practices of educators. The purpose of this study is to examine the metaphorical perceptions of faculty members as a result of their experiences related to quality and accreditation processes. This study has a unique characteristic as it is among the limited number of studies on the concept of accreditation.

Method

In this study, phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used and content analysis was performed. A form consisting of closed-ended questions to determine the personal information of the faculty members and an open-ended question to determine their metaphorical perceptions was used to collect the data. The metaphors created by the participants about the related concept were analysed by content analysis method. The study group was determined using the criterion sampling method. The criterion of this research was determined as working as

a faculty member in public or foundation universities. The study group of this research consists of 48 faculty members working in public and foundation universities in Türkiye. The mean age was calculated as 46.24 ($\bar{x}=46.24$, $ss=11.98$). The data obtained from the form given to the participants to determine the metaphors created by the faculty members about the concept of quality and accreditation were analysed by content analysis method.

Findings

According to the findings of this study, the participants produced 48 metaphors related to the concept of accreditation. The categories related to the metaphors were 'Process', 'Quality', 'Audit/Evaluation', 'Balance' and 'Image Change'. The 'renewal' metaphor, which is the most frequently produced metaphor in the process category, expresses that the accreditation process increases the quality of the programme and makes it suitable for the needs of the age. The 'standards' metaphor produced most frequently in the quality category shows that the participants emphasised the importance of standards, criteria and criteria in the quality and accreditation process. The 'mirror' and 'inspector' metaphors produced most frequently in the audit category show that the accreditation process is both an evaluation based on common standards and an objective external audit based on the characteristics of the programme itself. In the category of Balance, the metaphors of 'order' and 'mehter team' emphasise that the accreditation process proceeds in a planned and harmonious way, the metaphor of 'travelling in economy class' emphasises that everyone is evaluated on equal terms, and the metaphor of 'synchronisation' emphasises that the process should be carried out in harmony. In the category of Image Change, the metaphor of 'Democracy' indicates that accreditation highlights the strengths, the metaphor of 'Headphones' indicates that the aspects open to improvement are ignored, and the metaphors of 'Make-up' and 'Mask' express the effort to hide the deficiencies of the programme.

Discussion

In recent years, accreditation work has become important to increase quality in higher education (Aktan & Gencel, 2007, Hildesheim & Sonntag, 2020) and it has been stated that accreditation is a system that provides important benefits for a quality education (Aktan & Gencel, 2010). In the process category, it was stated that accreditation is a renewal process in all aspects of the programme (Günel et al., 2020; Güney, 2017; Kayan & Adıgüzel, 2017), while in the quality category, the importance of standards was pointed out (Alpaydın & Topal, 2022; Ataman & Adıgüzel,

2020; Kılıçaslan, 2020; Tsou, 2019). In the audit/evaluation category, it was emphasised that the programmes were objectively evaluated within the framework of certain standards (Özgüzel, 2016; Özçiçek & Karaca, 2019; Semerci et al., 2021), and in the balance category, it was stated that the process was carried out in a planned and harmonious manner (Ataman & Adıgüzel, 2020; Fidan et al., 2022). In the category of image change, accreditation highlighted the strengths of the programme and positively affected the perception (Küçükkaya et al., 2021; Semerci et al., 2021). The findings are consistent with the studies in the literature, and it was revealed that accreditation enables the deficiencies of the programmes to be reviewed and improved through standards, and that programme supervisors strive to meet the standards, thus establishing a quality culture. It was emphasized that an objective evaluation process and defined standards are essential for accreditation to effectively reveal the strengths and areas for improvement of programs.

Conclusion and Recommendations

The findings of this study indicate that faculty members generally hold a positive perception of accreditation, demonstrating an understanding of and alignment with the core objectives of the process. The metaphors produced reflect key purposes of accreditation, such as enhancing academic quality, promoting transparency, and ensuring accountability. To gain a broader understanding of accreditation perceptions in higher education, it is recommended to conduct studies involving diverse stakeholders, address both national and international dimensions of the process, develop effective measurement tools, and organize congresses, conferences, and panels through various collaborations to increase awareness of accreditation.

Kaynakça

- Adelman, C. (1994). Accreditation. B. G. Clark (Ed.), *The encyclopedia of higher education* (1. Baskı, s. 1313-1318) içinde. Pergamon Press.
- Aktan, C. C. & Gencel, U. (2010). Yükseköğretimde akreditasyon. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 137-146.
- Aktan, C. C. & Gencel, U. (2007). Yükseköğretimde akreditasyon. C. C. Aktan (Ed.), *Değişim çağında yükseköğretim içinde*. Yaşar Üniversitesi Yayını.
- Alkin, M. C. (Ed.). (2004). *Evaluation roots: Tracing theorists' views and influences*. SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781412984157>
- Alpaydın, Y. & Topal, M. (2022). Eğitim fakültelerindeki akreditasyon deneyimleri üzerine nitel bir araştırma. *İnsan ve Toplum Dergisi*, 12(2), 232-265.
- Alstete, J. W. (2007). *College accreditation: Managing internal revitalization and public respect*. Palgrave Macmillan.
- Ataman, O. & Adıgüzel, A. (2020). Akreditasyon sürecini tamamlayan yabancı diller yükseköğretim elemanlarının süreçle ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(3), 279-290.
- Buyuran, N. (2019). *Öğretmen eğitiminde standartlaşma ve eğitim fakültelerinin akreditasyon sürecine hazır olma durumu* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.
- Büyükoztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem Akademi.
- Council for Higher Education Accreditation (CHEA). (1998). *What is accreditation?* Council for Higher Education Accreditation. <https://www.chea.org/what-is-accreditation>
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. (6th Edition). Routledge.
- Corbin, J. M. & Strauss, A. C. (2007). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage Publication.
- European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA). (2004). *The European network for quality assurance in higher education*. <http://www.qrossroads.eu>
- Eğitim Programları ve Öğretim Alanı Akreditasyon ve Değerlendirme Derneği (EPDAD). (2016). *Öğretmen eğitiminde program değerlendirme ve akreditasyon el kitabı*. İstanbul. https://epdad.org.tr/data/genel/pdf/akr_el_kitabi.pdf.
- Erkuş, L. & Özdemir, S. M. (2010). Eğitim fakültelerinin akreditasyon sürecine hazır olma durumuna ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(3), 118-133.
- Fidan, M., Bıyıklı, F. & Özkara, B. (2022). Akademisyenler için akreditasyon ne anlama geliyor? Yükseköğretimde kalite üzerine nitel bir araştırma. *Sosyal Mucit Academic Review*, 3(2), 213-236.
- Günel, E., Türe, H. & Deveci, H. (2020). Akredite edilen sosyal bilgiler öğretmenliği programı öğretmen adaylarına göre akreditasyon: Anadolu üniversitesi örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 1015-1034.
- Güney, A. (2019). Kalite yönetimi çerçevesinde yükseköğretimde akreditasyon süreci. *Electronic Turkish Studies*, 14(2), 401 - 412.
- Hernes, G. & Martin, M. (2005) *Policy rationales and organizational and methodological options in accreditation: Findings from an IIEP research project*. UNESCO.
- Hildesheim, C. & Sonntag, K. (2020). The quality culture inventory: A comprehensive approach towards measuring quality culture in higher education. *Studies In Higher Education*, 45(4), 892-908.
- Ho, J. W. Y. (2005). Metaphorical construction of self in teachers' narratives. *Language and Education*, 19(5), 359-379. <https://doi.org/10.1080/09500780508668691>
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (18. Baskı). Nobel.
- Kayan, F. M. & Adıgüzel, A. (2017) Türkiye'de öğretmen eğitimi program standartları ve akreditasyonuna ilişkin ulusal düzeyde yapılan çalışma sonuçlarının incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 62, 85-102.
- Kılıçaslan, Ç. (2020). Yükseköğretimde akreditasyon. *Accreditation in Landscape Architecture- Special Issue*, 10-18.
- Küçükkaya, B., Süt, H. K. & Yiğitbaş, C. Y. (2021). Akredite olan bir hemşirelik bölümünde eğitim alan öğrencilerin lisans eğitiminde akreditasyona yönelik düşünceleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 394-400.
- Mar, T. (2022). *Akreditasyon sürecinde görev yapan Eğitim Fakültesi öğretim elemanlarının görüşleri: Bir vakıf üniversitesi örneği*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage.
- Nikitina, L. & Furuoka, F. (2008). A language teacher is like...: Examining malaysian students perceptions of language teachers through metaphor analysis. *Online Submission*, 5(2), 192- 205.
- Oxford, R. L., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R. Z., Saleh, A. & Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: Toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26(1), 3-50. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(97\)00071-7](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(97)00071-7).
- Özçiçek, Y. & Karaca, A. (2019). Yükseköğretim kurumlarında kalite ve akreditasyon: Mühendislik eğitim programlarının değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 114-149.
- Özgüzel, S. (2016). Yükseköğretimde standardizasyon ve akreditasyon; çok kültürlü toplumlu Hollanda örneği. *Hastane Öncesi Dergisi*, 1(1), 17-25.
- Öztürk, C. & Kafadar, T. (2021). The first attempt to establish an accreditation system in Turkish teacher training history. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(1), 99-109. <http://doi.org/10.17220/ijpes.2021.8.1.216>
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının "öğretmen" kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.

- Saban, A., Koçbeker, B. N. & Saban, A. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algılarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2), 461-522.
- Semerci, Ç., Semerci, N., Ünal, F., Yılmaz, E., Kaygın, H., Ulus, İ. Ç., Çetin, K. & Yılmaz, Ö. (2021). Akademisyenlerin akreditasyon algılarının incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 9(1), 1-14.
- Sert, G. (2021). Fenomenoloji ve yorumlayıcı fenomenolojik analiz. F. N. Seggie & Y. Bayyurt (Eds.), *Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* (3. baskı, s. 74-86) içinde. Anı Yayıncılık.
- Shuell, T. J. (1990). Teaching and learning as problem solving. *Theory into Practice*, 29, 102-108.
- Skolnik, M. L. (2010). Quality assurance in higher education as a political process. *Higher Education Management and Policy*, 22(1), 1-20.
- Staub, D. (2019). Another accreditation? what's the point? effective planning and implementation for specialised accreditation. *Quality in Higher Education*, 25(2), 171-190.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2023). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 01.04.2024 tarihinde alınmıştır.
- Tsou, C. (2019). *Quality assurance in higher education: A critical review of the literature*. Conestoga College.
- Vlăsceanu, L., Grunberg, L. & Parlea, D. (2007). *Quality assurance and accreditation: A glossary of basic terms and definitions*. UNESCO, Bucharest.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (1999). *Türkiye'de öğretmen eğitiminde standartlar ve akreditasyon*. Ankara: Milli Eğitimi Geliştirme Projesi/Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2010). *Yükseköğretimde yeniden yapılanma: 66.soruda bologna süreci uygulamaları*. https://uluslararası.yok.gov.tr/Documents/yay%C4%B1nlar/yuksekogretimde_yeniden_yapilanma_66_soruda_bologna_2010.pdf
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2017). *Yükseköğretimde akreditasyon. yükseköğretim kurulu başkanlığı*. <http://www.yok.gov.tr/web/denklikbirimi/akreditasyonnedir>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2004) *Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu*. Ankara.
- Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK). (2005). *Yükseköğretim kurumlarında akademik değerlendirme ve kalite geliştirme yönetmeliği*. http://www.yodek.org.tr/download/yonetmelik_dl.pdf.
- Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK). (2018). *Yükseköğretim kalite güvencesi ve yükseköğretim kalite kurulu yönetmeliği* <https://yokak.gov.tr/mevzuat/ilgili-mevzuat>.

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) Lisansı standartlarında; kaynak olarak gösterilmesi koşuluyla, ticari kullanım amacı ve içerik değişikliği dışında kalan tüm kullanım (çevrimiçi bağlantı verme, kopyalama, baskı alma, herhangi bir fiziksel ortamda çoğaltma ve dağıtma vb.) haklarıyla açık erişim olarak yayımlanmaktadır. / *This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 Unported (CC BY-NC-ND 4.0) License, which permits non-commercial reuse, distribution and reproduction in any medium, without any changing, provided the original work is properly cited.*

Yayıncı Notu: Yayıncı kuruluş olarak Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) bu makalede ortaya konan görüşlere katılmak zorunda değildir; olası ticari ürün, marka ya da kuruluşlarla ilgili ifadelerin içerikte bulunması yayıncının onayladığı ve güvence verdiği anlamına gelmez. Yayıncının bilimsel ve yasal sorumlulukları yazar(lar)ına aittir. TÜBA, yayınlanan haritalar ve yazarların kurumsal bağlantıları ile ilgili yargı yetkisine ilişkin iddialar konusunda tarafsızdır. / *Publisher's Note: The content of this publication does not necessarily reflect the views or policies of the publisher; nor does any mention of trade names, commercial products, or organizations imply endorsement by Turkish Academy of Sciences (TÜBA). Scientific and legal responsibilities of published manuscript belong to their author(s). TÜBA remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.*